

บทที่ 2

การศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ในประเทศไทย

ในการวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์ได้มีผู้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับหลักสูตรและการศึกษาสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ทั้งในประเทศและต่างประเทศไว้หลายท่าน ส่วนใหญ่มักจะมุ่งเน้นให้เห็นถึงหลักสูตรสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ในต่างประเทศซึ่งเป็นแม่แบบในการร่างหลักสูตรการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ในประเทศไทย เช่น ทศนิยม ทองศิริ (2523: 14-44) ได้กล่าวถึงหลักสูตรและการศึกษาสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ในประเทศสหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฟิลิปปินส์ อินเดียไว้อย่างละเอียด ในปีการศึกษา 2525 สุวรรณ พุฒิมันต์ (2525: 18-25) ได้กล่าวถึงมาตรฐานการศึกษาสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์เฉพาะในประเทศสหรัฐอเมริกา และการศึกษาสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นแห่งแรกในประเทศไทยที่เปิดสอนสาขาวิชาดังกล่าว อย่างไรก็ตามในปัจจุบันนี้มีมหาวิทยาลัยในประเทศอีกหลายแห่งที่เปิดสอนสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ เช่น มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยขอนแก่น และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ แต่ยังไม่พบผู้ใดศึกษาหรือกล่าวถึงการศึกษาสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ในประเทศไทยของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ไว้อย่างละเอียด ผู้วิจัยได้คำนึงถึงความสำคัญในเรื่องนี้ และเห็นว่าถ้าจะได้มีการรวบรวมข้อสนเทศที่เกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ น่าจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้ที่ต้องการศึกษาค้นคว้าต่อไป จึงทำการศึกษาค้นคว้าตามหัวข้อต่อไปนี้

1. ลักษณะการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ในประเทศไทย
2. หลักสูตรการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ในประเทศไทย
3. แนวทางการศึกษาและพัฒนาหลักสูตรวิชาบรรณารักษศาสตร์
4. การศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ในมหาวิทยาลัยรามคำแหง

จะศึกษาการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ในประเทศไทย

การศึกษาสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ในประเทศไทย ปัจจุบัน มี 3 ระดับ

คือ

1. ระดับอนุปริญญา

ในปี 2498 เมื่อมีการจัดตั้งแผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ขึ้นในคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยได้เริ่มเปิดสอนสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ชั้นอนุปริญญา (อนุ บร.) แก่ผู้สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีมาก่อนแล้ว ต่อมาได้เลิกสอนชั้นอนุปฏิญานี้ในปีการศึกษา 2511 แต่จัดให้มีการสอนระดับประกาศนียบัตรชั้นสูงหลักสูตร 1 ปีขึ้นแทนเพื่อยกระดับสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ให้สูงกว่าระดับปริญญาตรี และการศึกษาระดับประกาศนียบัตรชั้นสูงนี้ก็เลิกสอนในปีการศึกษา 2517 (สุทธิลักษณ์ อ่ำพันวงค์, 2503: 3)

ปัจจุบันระดับอนุปฏิญามีการเปิดสอนในวิทยาลัยครู โดยเปิดทำการสอนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรการศึกษาชั้นสูง การศึกษาระดับนี้มีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ และทักษะ ในการจัดและให้บริการแก่ผู้ใช้ในห้องสมุดโรงเรียนทั้งในระดับประถมและมัธยมศึกษา นอกจากนั้นยังให้ผู้เรียนสามารถสอนวิธีการใช้หนังสือและห้องสมุดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ รู้ในคุณค่าและมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาบรรณารักษศาสตร์และวิชาชีพบรรณารักษ์ การศึกษาระดับนี้เน้นหนักให้ผู้เรียนออกไปทำหน้าที่เป็นครูบรรณารักษ์ และผู้ช่วยครูบรรณารักษ์เป็นส่วนใหญ่ ใช้เวลาเรียนไม่น้อยกว่า 4 ภาคการศึกษา (กรมการฝึกหัดครู 2520: 95)

2. ระดับปริญญาบัณฑิต

การศึกษาสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ในระดับปริญญาตรี มีสถาบันการศึกษาเปิดสอนตามลำดับดังนี้ คือ

- 1) ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เปิดสอนสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ในปีการศึกษา 2502
- 2) ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เปิดสอนในปีการศึกษา 2507
- 3) ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในปีการศึกษา 2507

4) ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
เปิดสอนในปีการศึกษา 2514

5) ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น เปิดสอนในปีการศึกษา 2518

6) ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เปิดสอนสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ในปีการศึกษา 2520

หลังจากเปิดสอนในมหาวิทยาลัยได้ไม่นาน วิทยาลัยครูอุบลราชธานีได้จัดสัมมนา
ผู้สอนสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ขึ้นในวันที่ 2-5 ตุลาคม 2521 ซึ่งในการสัมมนาครั้งนี้ได้
ลงมติให้เปิดสอนสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ขึ้นในวิทยาลัยครู ดังนั้นในปีการศึกษา 2522
จึงเริ่มมีการสอนสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์เป็นวิชาเอกระดับปริญญาตรี (ค.บ.) ขึ้นที่
วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยาและวิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช

ในปีการศึกษา 2523 มีวิทยาลัยครูเปิดสอนสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์เป็นวิชา
เอก ระดับปริญญาตรีเพิ่มอีก 3 แห่ง คือ วิทยาลัยครูเทพสตรี ฉะเชิงเทรา วิทยาลัยครูเพชรบุรี
วิทยาลัยลงกรณ์ และวิทยาลัยครูนครราชสีมา (นันทา วิทยุศึกษา 2524: 4-5)

3. ระดับปริญญาโท

ในปัจจุบันระดับปริญญาโทเปิดทำการสอนในมหาวิทยาลัย 2 แห่ง คือ
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งเปิดสอนในปีการศึกษา 2507 และ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตประสานมิตร ซึ่งเปิดสอนในปีการศึกษา 2510
มหาวิทยาลัยทั้ง 2 แห่งมีวัตถุประสงค์ในการผลิตมหาบัณฑิตสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์
คล้ายกันในเรื่องของการเตรียมบุคคลเพื่อการบริหารงานชั้นสูงในห้องสมุด หรือสอนวิชา
บรรณารักษศาสตร์ในสถาบันต่างๆ นอกจากนั้นยังมีจุดมุ่งหมายเพื่อจะส่งเสริมด้านการทำ
วิจัยอีกด้วย นอกจากมหาวิทยาลัยทั้ง 2 แห่งนี้แล้วยังมีมหาวิทยาลัยอีกหลายแห่งที่กำลัง
มีโครงการจะเปิดสอนสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ระดับปริญญาโท เช่น มหาวิทยาลัย
รามคำแหง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นต้น

หลักสูตรการศึกษาสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ในประเทศไทย

หลักสูตรการศึกษาสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ของสถาบันต่าง ๆ ในประเทศไทย ซึ่งเปิดสอนจะประกอบไปด้วยวิชาบังคับพื้นฐาน วิชาเอก วิชารองหรือวิชาโท และวิชาเลือก ซึ่งมีความหมายดังนี้ คือ

1. วิชาบังคับพื้นฐาน หมายถึง กระบวนวิชาที่บังคับให้นักศึกษาเล่าเรียนเพื่อเป็นรากฐานของการศึกษาระดับปริญญาตรี โดยประกอบด้วยพื้นฐานในสาขาวิชานั้นร่วมกับพื้นฐานทั่วไปในหมวดวิชาอื่น ๆ เช่น สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ภาษาคำต่างประเทศ วิทยาศาสตร์และ/หรือคณิตศาสตร์
2. วิชาเอก หมายถึง กลุ่มกระบวนวิชาเฉพาะอย่างในสาขาวิชานั้น หรืออาจประกอบด้วยบางกระบวนวิชาในสาขาวิชาอื่นที่เกี่ยวข้องโดยตรง บางส่วนของกลุ่มวิชาเอกอาจบังคับให้เรียนและบางส่วนอาจจะต้องเลือกจากกลุ่มวิชาที่กำหนดไว้ให้เลือกเรียนหรือให้เลือกเรียนได้ตามถนัด
3. วิชารอง หมายถึง กลุ่มกระบวนวิชาที่กำหนดให้นักศึกษาได้เลือกเรียนเพื่อเสริมความสัมพันธ์ให้กับวิชาเอก หรือส่งเสริมความถนัดของแต่ละบุคคล วิชารองนี้จะต้องเลือกจากสาขาวิชาอื่นนอกเหนือไปจากสาขาวิชาเอก
4. วิชาเลือก ทุกหลักสูตรสาขาวิชาระดับปริญญาตรี จะกำหนดให้นักศึกษาเลือกเรียนวิชาอีกจำนวนหนึ่ง นอกเหนือไปจากวิชาในสาขาวิชาเอกและสาขาวิชารอง ความมุ่งหมายให้มีวิชาเลือกดังกล่าวนี้ก็เพื่อขยายความสัมพันธ์ทางวิชาการให้กว้างขวางออกไป ตลอดจนเป็นการส่งเสริมความถนัดของแต่ละบุคคลให้ได้มากยิ่งขึ้น

สถาบันที่เปิดสอนสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์

ในประเทศไทยสถาบันอุดมศึกษาที่เปิดสอนหลักสูตรสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ มีดังนี้ คือ

1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้เปิดสอนสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ระดับปริญญาตรีในปีการศึกษา 2502 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตบัณฑิตให้สามารถ เป็นผู้ที่มีความรู้เพียงพอเพียงในด้านบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ สามารถประกอบอาชีพเป็นบรรณารักษ์ นักจดหมายเหตุ นักบริการ เอกสารสนเทศ หรือตำแหน่งอื่นใดในท้องสมุคทุกประเภทในศูนย์เอกสารต่าง ๆ และในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถร่วมในกิจกรรมวิชาชีพได้อย่างดีด้วยความเข้าใจในอุดมการณ์ของวิชาชีพ

หลักสูตรสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ของภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีดังต่อไปนี้ คือ (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2520, 1)

วิชาบังคับพื้นฐาน	46	หน่วยกิต
วิชาเอก	42	หน่วยกิต
วิชารอง	24	หน่วยกิต
วิชาเลือก	18	หน่วยกิต
รวม	130	หน่วยกิต

2. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ในปีการศึกษา 2507 ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้เปิดสอนสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ระดับปริญญาตรีโดยมีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาทฤษฎี หลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติงานในท้องสมุค เพื่อให้บัณฑิตที่เลือกเป็นวิชาเอกสามารถนำความรู้ไปใช้ในการจัดและบริหารงานท้องสมุคทุกประเภท สำหรับนักศึกษาที่เลือกวิชานี้เป็นวิชาโท จะสามารถนำความรู้ไปประกอบในการปฏิบัติงานทั่วไปในท้องสมุคได้

องค์ประกอบของหลักสูตรสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีดังนี้ (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2523: 1)

วิชาบังคับพื้นฐาน	60	หน่วยกิต
วิชาเอก	51	หน่วยกิต
วิชารอง	15	หน่วยกิต
วิชาเลือก	6	หน่วยกิต
รวม	132	หน่วยกิต

3. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นมหาวิทยาลัยระดับภูมิภาคแห่งแรกที่เปิดสอน สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ในปีการศึกษา 2510 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตบัณฑิตที่มี คุณวุฒิขั้นปริญญาที่สามารถประกอบอาชีพบรรณารักษ์เพื่อสนองความต้องการแก่สถาบันการศึกษาและห้องสมุดประเภทต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคเหนือ

องค์ประกอบของหลักสูตรสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ของภาควิชาฯ มี ดังต่อไปนี้คือ (วิไล ปานพลอย 2524: 58-87)

วิชาบังคับพื้นฐาน	60	หน่วยกิต
วิชาเอก	51	หน่วยกิต
วิชารอง	15	หน่วยกิต
วิชาเลือก	6	หน่วยกิต
รวม	132	หน่วยกิต

4. มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหงได้ เปิดสอนหลักสูตรสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะให้นักศึกษาได้เรียนรู้ ถึงหลักการดำเนินงาน และหลักการปฏิบัติในห้องสมุดในฐานะผู้ให้บริการ โดยการผลิต บรรณารักษ์ทุกประเภท คือ ห้องสมุดโรงเรียน ห้องสมุดวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย ห้องสมุด ประชาชน ห้องสมุดเฉพาะ เพื่อสนองความต้องการในด้านอัตรากำลังที่ยังขาดแคลน

หลักสูตรของภาควิชา ประกอบด้วย วิชาบังคับพื้นฐาน วิชาเอก วิชาการอง
และวิชาเลือกดังต่อไปนี้คือ (มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2525:1-2)

วิชาบังคับพื้นฐาน	57	หน่วยกิต
วิชาเอก	51	หน่วยกิต
วิชาการอง	18	หน่วยกิต
วิชาเลือก	18	หน่วยกิต
รวม	144	หน่วยกิต

5. มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ตั้งขึ้น เมื่อปีการศึกษา
2518 เดิมสังกัดอยู่คณะวิทยาศาสตร์และอักษรศาสตร์ ต่อมาในปี พ.ศ.2521 มหาวิทยาลัย
ขอนแก่นได้จัดตั้งคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ขึ้น ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์จึงย้าย
มาสังกัดคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้คือ เพื่อผลิตบรรณารักษะระดับ
ปริญญาตรีออกไปดำเนินงานห้องสมุดในสถาบันการศึกษาอื่น ๆ ตลอดจนห้องสมุดโรงเรียน
ห้องสมุดประชาชน และห้องสมุดเฉพาะอื่น ๆ โดยภาควิชาจะสอนวิชาการศึกษาค้นคว้าด้วย
ตนเอง อันเป็นเครื่องมือสำคัญยิ่งต่อการศึกษาหาความรู้แขนงวิชาต่าง ๆ ทั้งในและนอก
สถาบันให้นักศึกษาเพื่อนำความรู้เหล่านี้ไปเผยแพร่ และให้บริการด้านบรรณารักษศาสตร์
แก่ชุมชนและครูประจำการในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และเพื่อมีส่วนในการส่งเสริม
พัฒนาการศึกษาในชนบท โดยให้ความร่วมมือกับศึกษาธิการจังหวัดและอำเภอ จัดห้องอ่าน
หนังสือหรือห้องสมุดประชาชนให้ชนบททั้งศึกษาและวิจัยบริการของห้องสมุดประเภทต่าง ๆ
ในการพัฒนาชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตลอดจนวิจัยปัญหาต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความต้องการ
ต้องการของชุมชน ในด้านการอ่านและการศึกษาหาความรู้ เพื่อจัดและให้บริการห้องสมุด
ให้สอดคล้องกับความต้องการ

หลักสูตรสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ประกอบด้วย วิชาบังคับและวิชาเลือก

คือ (ระบองกาญจน์ เหล่าไพฑูริย์ 2525: 10-12)

วิชาบังคับพื้นฐาน	49	หน่วยกิต
วิชาเอก	43	หน่วยกิต
วิชารอง	-	หน่วยกิต
วิชาเลือก	36	หน่วยกิต
รวม	128	หน่วยกิต

6. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
 ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2521 โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้คือ เพื่อผลิตบรรณารักษ์สนอง
 ความต้องการของประเทศ เพื่อการศึกษาค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับด้านวิชาบรรณารักษศาสตร์
 อันเป็นการช่วยส่งเสริมวิชาบรรณารักษศาสตร์ให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น และเพื่อบริการแก่ชุมชน
 ในด้านการพัฒนาการอ่านและการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง รวมทั้งเพื่อให้นักศึกษาอบรมแก่
 บรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน ห้องสมุดประชาชนในท้องถิ่น (กุศล นาคะชาติ 2523: 24-41)

องค์ประกอบของหลักสูตรประกอบด้วย

วิชาบังคับพื้นฐาน	45	หน่วยกิต
วิชาเอก	50-62	หน่วยกิต
วิชารอง	20-32	หน่วยกิต
วิชาเลือก	20-32	หน่วยกิต

เพื่อที่จะสามารถเปรียบเทียบให้เห็นถึงความแตกต่างขององค์ประกอบหลักสูตร สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ รวมทั้งรายวิชาต่าง ๆ ที่มีการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย แต่ละแห่งในประเทศไทยได้อย่างชัดเจน จึงได้แสดงตารางเปรียบเทียบไว้ในตารางที่ 1 และตารางที่ 2 ดังต่อไปนี้ คือ

ตารางที่ 1 ตารางเปรียบเทียบองค์ประกอบของหลักสูตรปริญญาตรี สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย

ชื่อมหาวิทยาลัย	วิชาบังคับพื้นฐาน	วิชาเอก	วิชารอง	วิชาเลือก	รวม
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	46	42	24	18	130
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	36	51	24	24	135
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	60	48	15	6	129
มหาวิทยาลัยรามคำแหง	57	51	18	18	144
มหาวิทยาลัยขอนแก่น	49	50	-	36	135
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	45	50-62	20-32	20-32	135-171

ตารางที่ 2 ตารางเปรียบเทียบหลักสูตรสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ที่เปิดสอนในประเทศไทย

หมายเหตุ

บ = วิชาบังคับ

ล = วิชาเลือก

ตารางที่ 2 ตารางเปรียบเทียบหลักสูตรสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ที่เปิดสอนในประเทศไทย

ก	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย		ข	ค	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่		ง	ฉ	มหาวิทยาลัยรามคำแหง		ช	ฅ	มหาวิทยาลัยขอนแก่น		ข	ค	มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน		
	บ	ค			บ	ค			บ	ค			บ	ค			บ	ค	
	<u>หมวดทั่วไป</u>																		
1	บรรณารักษศาสตร์เบื้องต้น	3	ความรู้เบื้องต้นทางบรรณารักษศาสตร์		3	บรรณารักษศาสตร์เบื้องต้น		3	บรรณารักษศาสตร์เบื้องต้น					3				บรรณารักษศาสตร์เบื้องต้น	
	การพิมพ์หนังสือและห้องสมุด	2	การพิมพ์หนังสือ			การพิมพ์หนังสือและการใช้ห้องสมุด		1	การพิมพ์หนังสือ		3			2				การพิมพ์หนังสือและการใช้ห้องสมุด	
	การพิมพ์หนังสือและห้องสมุด	2	ประวัติของห้องสมุด		3	ห้องสมุดและสิ่งพิมพ์		3	การพิมพ์หนังสือ		2			2				การพิมพ์หนังสือและสิ่งพิมพ์	
2	จดหมายเหตุและหนังสือตัวเขียน	3	ประวัติของห้องสมุด		3	ประวัติของห้องสมุด		3	การพิมพ์หนังสือ		3			4				ประวัติของห้องสมุด	
3	บริการเอกสารสนเทศ	3	จดหมายเหตุและสิ่งพิมพ์รัฐบาล		3	ปฏิบัติการห้องสมุด		3	การฝึกปฏิบัติงานในห้องสมุด									การฝึกปฏิบัติงาน	
	การพิมพ์เครื่องมือเทคนิคในห้องสมุด		ความรู้เบื้องต้นทางสารนิเทศศาสตร์								2							การพิมพ์เครื่องมือเทคนิคในห้องสมุด	
2	บรรณารักษศาสตร์เฉพาะกิจ										2							บรรณารักษศาสตร์เฉพาะกิจ	
2	จิตวิทยาในการอ่าน	2	สัมมนาบรรณารักษศาสตร์					2	ปฏิบัติการพิมพ์หนังสือ									จิตวิทยาในการอ่าน	

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ล	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	บ	ล	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	บ	ล	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	บ	ล	มหาวิทยาลัยรามคำแหง	บ	ล	มหาวิทยาลัยขอนแก่น	บ	ล	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
	<u>หมวดบริหาร</u>									<u>หมวดบริหาร</u>						
	การบริหารงานห้องสมุด	3		การจัดและบริหารห้องสมุดทั่วไป	3		การจัดและบริหารงานห้องสมุด	3		การบริหารงานห้องสมุด	3		การบริหารงานห้องสมุด	3		การบริหารงานห้องสมุด
2	ห้องสมุดโรงเรียน		2	การจัดและบริหารห้องสมุดโรงเรียน		3	ห้องสมุดโรงเรียน		3	ห้องสมุดโรงเรียน		2	การบริหารห้องสมุดโรงเรียน		3	ห้องสมุดโรงเรียน
2	ห้องสมุดประชาชน		2	การจัดและบริหารห้องสมุดประชาชน				2	ห้องสมุดประชาชน		2	2	การบริหารห้องสมุดประชาชน		3	ห้องสมุดประชาชน
2	ห้องสมุดมหาวิทยาลัย		2	การจัดและบริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัย				2	ห้องสมุดมหาวิทยาลัย		2	2	การบริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัย		3	ห้องสมุดมหาวิทยาลัย
2	ห้องสมุดเฉพาะ		2	การจัดและบริหารห้องสมุดเฉพาะ				2	ห้องสมุดเฉพาะ		2	2	การบริหารห้องสมุด		3	ห้องสมุดเฉพาะ
			3	การบริหารสำนักงาน	3		งานสำนักงานและงานสารบรรณของห้องสมุด		3	งานธุรการ					2	ระเบียบธุรการ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2 (ต่อ)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย		มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์		มหาวิทยาลัยเชียงใหม่		จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย		มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์		มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	
บ	ล	บ	ล	บ	ล	บ	ล	บ	ล	บ	ล
	<u>หมวดเทคนิค</u>						<u>หมวดเทคนิค</u>				
2	การเลือกหนังสือและวัสดุในห้องสมุด	3	การเลือกหนังสือและวัสดุประกอบการเรียน	3	3	การเลือกวัสดุห้องสมุด	3	การเลือกหนังสือ	3	การเลือกหนังสือ	3
3	การจัดหมู่หนังสือ	4	การจัดหมู่หนังสือ	3		การจัดหมู่หนังสือและหีบถาวรรายการ	3	การจัดหมู่หนังสือ	3	การจัดหมู่และหีบถาวรรายการหนังสือภาษาอังกฤษ 1	3
3	การหีบถาวรรายการ 1	3	การหีบถาวรรายการหนังสือภาษาอังกฤษ	2		การจัดหมู่และหีบถาวรรายการ 2	2	การจัดหมู่และหีบถาวรรายการหนังสือภาษาต่างประเทศ	3	การจัดหมู่และหีบถาวรรายการหนังสือภาษาอังกฤษ 2	3
2	การหีบถาวรรายการ 2	4	การจัดหมู่และหีบถาวรรายการหนังสือและวัสดุในห้องสมุด	3		การจัดหมู่และหีบถาวรรายการ 3	3	การจัดหมู่และหีบถาวรรายการวัสดุพิเศษ	3		
		3	การหีบถาวรรายการหนังสือภาษาไทย	3			3	การหีบถาวรรายการหนังสือภาษาไทย	3	การจัดหมู่และหีบถาวรรายการหนังสือภาษาไทย	
		3	การจัดหมู่และหีบถาวรรายการที่สูง	3			3	การจัดหมู่ระบบรัฐสภาอเมริกัน	3	การจัดหมู่และหีบถาวรรายการหนังสือภาษาอังกฤษที่สูง	
		3	การจัดหมู่และหีบถาวรรายการที่สูง	3			3	งานเทคนิคเบื้องต้นของห้องสมุด			

ตารางที่ 2 (ต่อ)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย		มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์		มหาวิทยาลัยเชียงใหม่		มหาวิทยาลัยรามคำแหง		มหาวิทยาลัยขอนแก่น		มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	
บ	ล	บ	ล	บ	ล	บ	ล	บ	ล	บ	ล
	<u>หมวดวรรณกรรม</u>						<u>หมวดวรรณกรรม</u>				
2	วรรณกรรมมนุษยศาสตร์	3	วรรณกรรมในสาขาวิชามนุษยศาสตร์	3	วรรณกรรมมนุษยศาสตร์	2	วรรณกรรมทางมนุษยศาสตร์	2	วรรณกรรมสาขาวิชามนุษยศาสตร์	2	วรรณกรรมสาขาวิชามนุษยศาสตร์
2	วรรณกรรมสังคมศาสตร์	3	วรรณกรรมในสาขาวิชาสังคมศาสตร์	3	วรรณกรรมสังคมศาสตร์	2	วรรณกรรมทางสังคมศาสตร์	2	วรรณกรรมสาขาวิชาสังคมศาสตร์	3	วรรณกรรมสาขาวิชาสังคมศาสตร์
2	วรรณกรรมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	3	วรรณกรรมในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์	3	วรรณกรรมวิทยาศาสตร์	2	วรรณกรรมทางวิทยาศาสตร์	2	วรรณกรรมสาขาวิชาวิทยาศาสตร์	3	วรรณกรรมสาขาวิชาวิทยาศาสตร์
2	วรรณกรรมสำหรับเด็กและวัยรุ่น	3	วรรณกรรมสำหรับเด็กและวัยรุ่น	3	หนังสือสำหรับเด็กและเยาวชน	3	วรรณกรรมสำหรับเด็ก	3	วรรณกรรมสำหรับเด็ก	3	วรรณกรรมสำหรับเด็กเยาวชน
2	การอ่านวรรณกรรมทางบรรณารักษศาสตร์	3	การจัดทำหนังสือสำหรับเด็ก	3	การศึกษาคอมพิวเตอร์	2	การศึกษาเอกสารวิชาบรรณ-	2	การศึกษาด้วยตนเอง	3	การส่งเสริมการอ่าน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จะเห็นได้ว่าการศึกษาระบบบริหารศึกษาศาสตร์ของแต่ละสถาบันในประเทศไทย ได้กำหนดขนาดหลักสูตรวิชาบังคับและวิชาเลือกไว้คล้ายคลึงกัน ทั้งนี้เพราะมหาวิทยาลัย ทุกแห่งได้ตั้งวัตถุประสงค์ในการร่างหลักสูตรไว้เหมือนกัน คือ เพื่อให้ความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์ และผลิตบรรณารักษ์ให้เพียงพอต่อความต้องการของสังคมในท้องสมุคทุกประเภท โดยระบุให้มีวิชาบังคับได้แก่ การจัดหมู่และทำบัตรรายการ การบริหารงานท้องสมุค การเลือกซื้อวัสดุท้องสมุค และบริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า ส่วนวิชาบังคับบางวิชา อาจนำมาเพิ่มเติม เช่น การจัดหมู่และทำบัตรรายการหนังสือภาษาไทย การจัดหมู่และทำบัตรรายการหนังสือภาษาอังกฤษ การจัดหมู่และทำบัตรรายการชั้นสูง เป็นต้น สำหรับ วิชาบังคับเลือกได้กำหนดให้ผู้เรียนเลือกเรียนวิชาใดวิชาหนึ่งจากวรรณกรรม 3 สาขา กล่าวคือ วรรณกรรมมนุษยศาสตร์ วรรณกรรมสังคมศาสตร์ และวรรณกรรมวิทยาศาสตร์

สำหรับวิชาเลือกพื้นฐานนั้น มหาวิทยาลัยส่วนมากจะกำหนดวิชาเกี่ยวกับ ประวัติหนังสือและการพิมพ์ วรรณกรรมสำหรับเด็ก การบริหารผู้อ่าน ท้องสมุคโรงเรียน มหาวิทยาลัยบางแห่ง เช่น มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และมหาวิทยาลัยรามคำแหง ยังเพิ่มวิชาท้องสมุคเฉพาะ ท้องสมุคประชาชน ท้องสมุควิทยาลัยและมหาวิทยาลัย นอกจากนี้อาจจะมีรายวิชาที่แตกต่างกันไปบ้าง เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีวิชาเกี่ยวกับหนังสือหายากและค้นฉบับตัวเขียน การบริหารงานจดหมายเหตุ ทั้งนี้เพื่อมุ่งจะผลิตผู้ที่สามารถจะทำงานในท้องสมุคแห่งชาติ ได้ด้วย และในปัจจุบันยังกำหนดให้มีรายวิชาที่เกี่ยวกับการนำเทคนิคใหม่ ๆ เข้ามาใช้ ในวงการท้องสมุค เช่น การทำครรชนีและสาระสังเขป การใช้เครื่องมือเทคนิคในท้องสมุค เป็นต้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับนโยบายของแต่ละมหาวิทยาลัยว่ามุ่งจะผลิตบัณฑิตออกไปสนอง ความต้องการของสังคมในด้านใด

หลักสูตรวิชาการฝึกงานท้องสมุค ซึ่งเป็นหลักสูตรวิชาบังคับสำหรับนักศึกษา ที่เรียนสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์เป็นวิชาเอกนั้น ได้รับการยอมรับว่าเป็นวิชาที่จำเป็น และสำคัญมากในทุกสถาบัน เพราะผู้ที่จะออกไปประกอบอาชีพบรรณารักษ์นั้น ประสบการณ์ โดยตรงที่ได้จากการฝึกงานจะทำให้การเรียนรู้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ในการวิจัยของรีด (Reed

1979:241-247) ซึ่งได้ศึกษาและสำรวจความเห็น เกี่ยวกับหลักสูตรสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ปรากฏว่าหลักสูตรวิชาการฝึกงานในท้องสมุค เป็นวิชาที่นักศึกษานำไปใช้มากที่สุด หลังจากจบการศึกษาแล้ว

อย่างไรก็ดีได้มีผู้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรการฝึกงานท้องสมุคไว้หลายท่าน กล่าวคือ มอนโรว์ (Monroe 1981:57-71) ได้ให้ความเห็นว่าหลักสูตรการฝึกงานในท้องสมุคไม่ได้มุ่งที่จะเชื่อมการเรียนการสอนทางด้านทฤษฎีและภาคปฏิบัติเท่านั้น แต่ยังช่วยให้นักศึกษาได้เรียนรู้การปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมการทำงาน และสามารถปรับตัวโดยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับบุคคลากรต่าง ๆ และผู้บริหารในสถาบันที่ฝึกงานให้

ลอยด์ อีเลียต (Lloyd Elliott) อธิการบดีมหาวิทยาลัยยอร์ชวอชิงตัน ได้ให้ข้อคิดเห็นว่าการศึกษาระดับปริญญาตรีที่ใกล้เคียงกับการศึกษาทางการแพทย์ประการหนึ่ง คือ จะต้องมีการฝึกงานให้เป็นที่คุ้นเคยกับสาธารณะชนและเป็นที่ยอมรับในสังคมด้วย อาจจะเป็นเพราะว่าการฝึกสอนทางวิชาชีพนี้จะช่วยพัฒนาการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ

ในประเทศไทยนั้น หลักสูตรการฝึกงานในท้องสมุคได้รับการยอมรับว่าเป็นวิชาที่จำเป็นและสำคัญ จึงจัดให้เป็นวิชาบังคับสำหรับนักศึกษาที่เลือกเรียนสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์เป็นวิชาเอกในระดับปริญญาตรี โดยภาควิชาจะติดต่อกับท้องสมุคแห่งอื่น ๆ ให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติงานในช่วงปิดภาคการศึกษา ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้เล็งเห็นความสำคัญของหลักสูตรการฝึกงานในท้องสมุคจึงได้จัดให้มีการสัมมนาทางวิชาการขึ้นเมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2525 โดยมีมุ่งศึกษาในเรื่องการฝึกงานของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ของสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ เพื่อหาข้อเสนอแนะและแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนของสาขาวิชา โดยได้เชิญวิทยากรผู้บรรยายมาจากท้องสมุคที่ให้ความร่วมมือในการฝึกงานให้นักศึกษาของสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ อันได้แก่ วิทยากรจากสำนักบรรณสารการพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ สำนักห้องสมุดกลางมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

หอสมุดศิริราช มหาวิทยาลัยมหิดล หอสมุดสตางค์มั่งคณสุข คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยรามคำแหง ซึ่งได้ให้ทัศนะต่อการฝึกงานให้นักศึกษาสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ ว่าสถาบันทุกแห่งยินดีให้ความร่วมมือในการฝึกงานให้นักศึกษาอย่างไรก็ตาม สถาบันต่าง ๆ เหล่านี้ก็ยังต้องการความร่วมมือจากนักศึกษาที่จะฝึกงาน และจากอาจารย์ผู้จัดส่งนักศึกษาไปฝึกงาน กล่าวคือ

1. หอสมุดที่ฝึกงานให้นักศึกษาควรทราบประวัติการศึกษาของนักศึกษาที่ส่งไปฝึกงาน
2. นักศึกษาควรทบทวนความรู้ต่าง ๆ ที่ได้เรียนมาก่อนฝึกงาน และควรรู้ว่าจะนำความรู้มาใช้เมื่อไร
3. สถาบันการศึกษาควรส่งหลักสูตร วัตถุประสงค์ของการฝึกงาน และข้อมูลต่าง ๆ ที่จะ เป็นประโยชน์ในการเตรียมงานของหอสมุด
4. ควรจัดให้นักศึกษาฝึกเฉพาะงานที่สำคัญ ไม่ควรฝึกงานทุกประเภท
5. อาจารย์จากภาควิชา ควรไปเยี่ยมนักศึกษาที่กำลังฝึกงานบ้าง เพื่อรับทราบความเป็นไปต่าง ๆ
6. นักศึกษาควรตรงต่อเวลา
7. การเขียนรายงานควรเขียนจากการปฏิบัติงานจริง และควรกล่าวถึงปัญหาที่ได้พบในการฝึกงานและวิธีแก้ปัญหาด้วย
8. ควรมีการทดสอบนักศึกษาในระหว่างปฏิบัติงาน เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินผลการฝึกงาน
9. สถาบันการศึกษาสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ทุกแห่งควรจัดเวลาการฝึกงานให้นักศึกษาพร้อมกัน เพื่อสะดวกที่บรรณารักษ์ของสถาบันนั้น ๆ จะได้ทำงานนี้เพียงระยะเดียว (บำเพ็ญ โรจน์ปรีชา 2525:91-96)

การศึกษาสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ในมหาวิทยาลัยรามคำแหง

มหาวิทยาลัยรามคำแหงเป็นมหาวิทยาลัยตลาวิชาที่เปิดรับนักศึกษาเข้าเรียนในระดับปริญญาตรี โดยไม่มีการสอบคัดเลือกและไม่จำกัดจำนวนเป็นครั้งแรกในปีการศึกษา 2514 มีผู้สนใจมาสมัครเป็นนักศึกษาถึง 57,198 คน มีคณะต่าง ๆ เมื่อแรกเปิดสอน 4 คณะ คือ คณะนิติศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจ คณะมนุษยศาสตร์ และคณะศึกษาศาสตร์ ในปีต่อ ๆ มาได้มีคณะเพิ่มขึ้นอีก คือ คณะวิทยาศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ และคณะเศรษฐศาสตร์ จัดสอนหลักสูตรชั้นปริญญาตรี มีกำหนดเวลาเรียน 8 ปี โครงสร้างหลักสูตรโดยทั่วไปจะกำหนดหน่วยกิตอย่างต่ำไว้ประมาณ 140 หน่วยกิต โดยมุ่งสร้างความรู้พื้นฐานทั่วไปที่จำเป็นแก่บัณฑิตทุกคน ต่อจากนั้นจึงมุ่งส่งเสริมความรู้ในสาขาวิชาชีพที่นักศึกษาเลือกเป็นวิชาเอกและวิชาโท (มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2523:1-4)

ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ เป็นภาควิชาหนึ่งซึ่งสังกัดอยู่ในคณะมนุษยศาสตร์ เปิดสอนการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ในปีการศึกษา 2514 โดยทางมหาวิทยาลัยรามคำแหงได้ขออิมตัว รองศาสตราจารย์ อัมพร บันศรี ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษาเป็นผู้ร่างหลักสูตร ร่วมด้วยผู้เชี่ยวชาญอีกหลายท่าน เช่น ศาสตราจารย์ สุทธิลักษณ์ อ่ำพันวงส์ ศาสตราจารย์ รัชจวน อินทรกำแหง ในการร่างหลักสูตรครั้งนั้นได้ตั้งจุดมุ่งหมายของการร่างหลักสูตรฯ ไว้ดังต่อไปนี้ คือ

1. เพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้ถึงหลักการดำเนินการ และหลักการปฏิบัติงานในท้องสมัคในฐานะผู้ให้บริการ ซึ่งจะต้องอาศัยความรู้วิชาการด้านเทคนิค ตลอดจนการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ
2. เพื่อให้นักศึกษาได้เข้าใจถึงบทบาทของท้องสมัคต่อสังคมและการศึกษา
3. เพื่อผลิตบรรณารักษ์ท้องสมัคทุกประเภท อันได้แก่ ท้องสมัคโรงเรียน ท้องสมัควิทยาลัยและมหาวิทยาลัย ท้องสมัคประชาชนและท้องสมัคเฉพาะซึ่งยังขาดแคลน
4. เพื่อให้นักศึกษาสาขาวิชาอื่น ๆ ได้มีโอกาสเลือกเรียนเพื่อส่งเสริมการศึกษาและอาชีพของตนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (อัมพร บันศรี 2526, ด้มภาษณ์)

หลักสูตรการศึกษา

หลักสูตรปริญญาตรีสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหงได้ระบุให้นักศึกษาเรียนให้ครบตามหลักสูตรไม่น้อยกว่า 144 หน่วยกิต ดังนี้ คือวิชาบังคับ พื้นฐาน 57 หน่วยกิต วิชาเอก 51 หน่วยกิต วิชาการหรือวิชาโท 18 หน่วยกิต และ วิชาเลือก 18 หน่วยกิต

สำหรับหลักสูตรที่ใช้ในปัจจุบันนี้ ได้มีการปรับปรุงแก้ไขมาแล้ว 2 ครั้ง ซึ่งในการปรับปรุงแก้ไขครั้งที่ 2 ได้ร่วมปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรในโครงการสัมมนาปรับปรุงหลักสูตรคณะมนุษยศาสตร์พร้อม ๆ กันกับภาควิชาต่าง ๆ ในระหว่างวันที่ 9-12 มีนาคม 2519 หลังจากที่ได้เปิดสอนหลักสูตรเดิมมาเป็นเวลา 5 ปีเต็ม ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาและการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2518 ซึ่งมีจำนวนวิชาบังคับน้อยลง และเปิดโอกาสให้ได้เลือกวิชาเรียนมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเลือกเรียนภาษาต่างประเทศแทนภาษาอังกฤษ ซึ่งมีสาระสำคัญในการเปลี่ยนแปลง ดังนี้

ประเภทวิชา	หลักสูตรเดิม (หน่วยกิต)	หลักสูตรใหม่ (หน่วยกิต)
วิชาบังคับพื้นฐาน	61	57
วิชาเอก	48	51
เอกบังคับ	30	35
เอลเลือก	18	16
รวม	157	159

อย่างไรก็ตามเมื่อปลายปี 2525 นี้ ทางคณะมนุษยศาสตร์ได้มีการปรับปรุง โดยจัดสัมมนาหลักสูตรของคณะอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ได้มีการปรับปรุงแก้ไขเช่นกัน และกำลังรออนุมัติจากทบวงมหาวิทยาลัยคาดว่าจะสามารถนำมาใช้ในปลายปี 2526 (ยุพา สายมาลา 2526, สัมภาษณ์)

คุณสมบัติของผู้สมัคร

คุณสมบัติของผู้เข้าศึกษามีดังต่อไปนี้ คือ

- ก. สอบไล่ได้ประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่า หรือ
- ข. เป็นข้าราชการสามัญตั้งแต่ชั้นตรีหรือเทียบเท่าขึ้นไปและมีความรู้สอบไล่ได้ประโยคมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า หรือ
- ค. เป็นผู้ซึ่งสภามหาวิทยาลัยได้พิจารณาแล้ว เห็นสมควรรับเข้าศึกษาได้

การวัดผล

มหาวิทยาลัยจะจัดให้มีการวัดผลสำหรับกระบวนวิชาที่นักศึกษาลงทะเบียนไว้ไม่น้อยกว่า 1 ครั้ง โดยใช้ระบบการให้ลำดับชั้น (Grade) อันได้แก่ G-F ซึ่งกำหนดขึ้นให้เป็นลำดับแสดงคุณภาพการเรียนของนักศึกษาในแต่ละกระบวนวิชา เรียงลำดับตั้งแต่คุณภาพสูงสุด G ถึงคุณภาพต่ำสุด F ดังนี้

G	เท่ากับคะแนน	80-100	เปอร์เซ็นต์
P	"	60-79	เปอร์เซ็นต์
F	"	59	เปอร์เซ็นต์ลงไป

กระบวนวิชาที่นักศึกษาได้ลำดับชั้น G และ P เท่านั้นจึงจะนับหน่วยกิตของกระบวนวิชานั้นให้เป็นหน่วยกิตสะสม สำหรับนักศึกษาที่เรียนจบหลักสูตรชั้นปริญญาตรีตามเวลาที่กำหนดในหลักสูตร ทั้งนี้ไม่นับภาคเรียนที่ได้รับอนุญาตให้ลาพัก และมีหน่วยกิตสะสมของลำดับชั้นเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนหน่วยกิตสะสมทั้งหมด แต่ไม่ถึงสามในสี่ จะได้รับการเสนอให้ได้รับปริญญาตรี เกียรตินิยมอันดับสอง แต่ถ้าได้หน่วยกิตสะสมของลำดับชั้น เป็นจำนวนตั้งแต่สามในสี่ขึ้นไปของหน่วยกิตสะสมทั้งหมด จะได้รับการเสนอให้ได้รับปริญญาตรี เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง (มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2518:44-45)

การสอน

การสอนในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหงประกอบด้วยวิธีต่าง ๆ หลายวิธีตามวิธีการสอนโดยทั่วไป คือ การบรรยาย การอภิปราย การสัมมนา การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การฝึกปฏิบัติงาน การศึกษานอกสถานที่

การบรรยาย

การบรรยายนับ เป็นวิธีหลักที่อาจารย์แต่ละท่านใช้สอน เป็นส่วนมากรวมวันวิชา 103 การใช้ห้องสมุด ซึ่งเป็นวิชาบังคับพื้นฐานของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ของทุกคณะ จึงมีการสอนโดยใช้อุปกรณ์ทัศนศึกษาต่าง ๆ เช่น การบรรยายทางโทรทัศน์ ปัจจุบันภาควิชาได้จัดบันทึกคำบรรยายลงในเทปโทรทัศน์สำหรับใช้ในการบรรยายในห้องเรียนภายในมหาวิทยาลัย เพื่อที่นักศึกษาจะได้มีโอกาสรับฟังและศึกษาวิธีใช้ห้องสมุดได้อย่างเต็มที่ นอกจากนั้นยังช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่นักศึกษาที่ไม่สามารถมาเรียนที่มหาวิทยาลัยได้โดยใช้การบรรยายโดยวิธีอื่น ๆ ได้แก่

1. การบรรยายสรุปทางวิทยุกระจายเสียง โดยมีตารางการบันทึกเทปวิทยุของสถานีวิทยุทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดด้วย
2. การบรรยายสรุปบททวนในวันต่าง ๆ ที่สามารถจัดให้ได้
3. การบรรยายสรุปตามโครงการอาจารย์สัญญา โดยมียาจารย์จากมหาวิทยาลัยหรือจากวิทยาลัยครู ที่สอนในจังหวัดที่มหาวิทยาลัยรามคำแหงกำหนดให้เป็นศูนย์กลางการบรรยาย เป็นผู้สอน

การอภิปรายและสัมมนา

การเรียนแบบอภิปรายและสัมมนานี้ เป็นการสอนให้นักศึกษารู้จักและแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนกับผู้อื่น การสอนแบบนี้มีใช้น้อยมาก มีเฉพาะบางวิชาเท่านั้น เช่น วิชาปัญหาการใช้ห้องสมุด

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

เนื่องจากมหาวิทยาลัยรามคำแหงเป็นมหาวิทยาลัยเปิด นักศึกษาอาจจะมาเรียนประจำหรือไม่มาเรียนก็ได้ ดังนั้นเพื่อความเสมอภาคในด้านการเรียน อาจารย์ผู้สอนจึงมักผลิต

สื่อหลัก อันได้แก่ ตำราเรียนโดยทั่วไป หรือตำราเรียนสำเร็จรูป ตลอดจนตำราเสียง เพื่อช่วยเหลือนักศึกษา

การศึกษานอกสถานที่

การศึกษานอกสถานที่ที่จะช่วยให้นักศึกษาได้มีประสบการณ์นอกเหนือจากการเรียนการสอนในชั้นเรียน ผู้สอนอาจจะนำนักศึกษาไปดูงานหรือชมสถานที่ต่าง ๆ เช่น สำนักพิมพ์ โรงพิมพ์ต่าง ๆ หรือห้องสมุดที่น่าสนใจ เพื่อที่นักศึกษาจะสามารถเปรียบเทียบถึงข้อดีและข้อบกพร่องของสภาพการทำงานในหน่วยงานต่าง ๆ ได้ อันจะทำให้นักศึกษาได้มีประสบการณ์กว้างขวางยิ่งขึ้น

จำนวนผู้เข้าเรียนและผู้จบการศึกษา

ตั้งแต่ปีการศึกษา 2514 - 2524 มีผู้สมัครเข้าเรียนในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และผู้ใช้บริการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต (บรรณารักษศาสตร์) ดังต่อไปนี้ คือ

ปีการศึกษา	จำนวนนักศึกษาที่เข้าเรียน	จำนวนนักศึกษาที่จบการศึกษา
2514	361	-
2515	59	-
2516	66	-
2517	106	26
2518	128	34
2519	260	36
2520	385	40
2521	941	70
2522	1,064	85
2523	985	98
2524	1,068	102
รวม	5,534	491

ผู้สอน

บุคคลากรทางด้านผู้สอนของภาควิชาบรรณารักษศาสตร์มีทั้งอาจารย์ประจำและ
อาจารย์พิเศษดังต่อไปนี้ คือ

อาจารย์ประจำ

มีอาจารย์ประจำ 12 คน ซึ่งมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

ปริญญาเอกบรรณารักษศาสตร์และสนเทศศาสตร์ 2 คน

ปริญญาโทบรรณารักษศาสตร์ 6 คน

ปริญญาโทการศึกษา (บรรณารักษศาสตร์) 2 คน

สูงกว่าปริญญาตรี (อนุปริญญาบรรณารักษศาสตร์) 1 คน

อาจารย์พิเศษ

สำหรับอาจารย์พิเศษขึ้นอยู่กับวิชาที่เปิดสอนในแต่ละภาคการศึกษา โดย
ทางภาควิชาจะเชิญผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญสาขาวิชามาทำการสอน ปัจจุบันจำนวน
อาจารย์พิเศษที่รับผิดชอบในการสอนวิชาต่าง ๆ มี 8 คน

บริการของภาควิชาบรรณารักษศาสตร์

โดยผ่านทางชมรมบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหงซึ่งได้จัดตั้งขึ้น
โดยนักศึกษาที่ได้อาสาเข้ามาทำงานเพื่อให้ความช่วยเหลือแก่เพื่อนนักศึกษา ชมรมนี้ได้ใช้
บริการทางวิชาการหลายด้าน เช่น การจัดทำบรรยายสรุปวิชาต่าง ๆ ที่อาจารย์ต้องการ
แจกให้นักศึกษา การจัดหาหนังสือ วารสารทางด้านบรรณารักษศาสตร์เข้าชมรม เพื่อให้
สมาชิกชมรมบรรณารักษศาสตร์ได้ยืมและการจัดนิทรรศการทางวิชาการ นอกจากนี้ทุก ๆ ปี
จะมีโครงการออกช่วยเหลือห้องสมุดต่าง ๆ ที่ประสบปัญหา เช่น ด้านการจัดตั้งห้องสมุด
การบริหารงาน การจัดหาและทำบัตรรายการ เป็นต้น ทั้งนี้ต้องอยู่ในความเห็นชอบของ
อาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งเป็นอาจารย์ประจำของภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ (ยุพา สายมาลา
2526, สัมภาษณ์)

โครงการของภาควิชาบรรณารักษศาสตร์

ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์มีโครงการจะเปิดหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสนเทศศาสตร์ โดยมีหลักการที่จะไม่ให้เนื้อหาวิชาซ้ำกัน กับหลักสูตรชั้นมหาบัณฑิตที่มหาวิทยาลัยอื่นเปิดสอนอยู่แล้วมากนัก ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้าง บุคลากรดำเนินงานให้บริการข่าวสารบางสาขาที่ยังขาดแคลนอยู่ทั้งบรรณารักษศาสตร์ บรรณสารารักษ์ นักสนเทศศาสตร์และนักสื่อสารสนเทศ อีกทั้งมีวัตถุประสงค์ที่จะผลิตอาจารย์ สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสนเทศศาสตร์ และเพื่อส่งเสริมการศึกษา ค้นคว้าและวิจัย ในสาขาที่เกี่ยวข้องด้วย ในการรับเข้าศึกษาจะรับผู้สำเร็จปริญญาตรีหรือเทียบเท่าทุกสาขา วิชา ส่วนโครงสร้างของหลักสูตรจะแบ่งออกเป็น 2 แผนดังนี้ คือ แผน ก. มีวิทยานิพนธ์ 9 หน่วยกิต แผนข. สอบรวมยอด (comprehensive) หลังจากเรียนไม่น้อยกว่า 48 หน่วยกิตแล้ว การเปิดสอนหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิตจะเปิดสอนเฉพาะสาขา 5 สาขา คือ สาขาบรรณารักษศาสตร์ สาขาสนเทศศาสตร์ สาขาบริการสื่อสารสนเทศ บริการสนเทศในชุมชน และจดหมายเหตุและพิพิธภัณฑ์ (มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2525: 25-28)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย